

Magyar Kereskedelmi és Iparkamara
Gazdaság- és Vállalkozáselemzési Intézet
HCCI Research Institute of Economics and Enterprises

MKIK GVI Kutatási Füzetek – 2004/3

Jegybanki alapkamat szintjének hatása a vállalatok hitelkeresletére és beruházási aktivitására

Budapest, 2004. november

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáselemzési Intézet olyan non-profit kutatóműhely, amely elsősorban alkalmazott közgazdasági kutatásokat folytat. Célja, hogy elméletileg és empirikusan megalapozott ismereteket és elemzéseket nyújtson a magyar gazdaság és a magyar vállalkozások helyzetét és kilátásait befolyásoló gazdasági és társadalmi folyamatokról.

MKIK GVI – Research Institute of Economics and Enterprises
Hungarian Chamber of Commerce and Industry

MKIK GVI Kutatási Füzetek – 2004/3: Jegybanki alapkamat szintjének hatása a vállalkozások hitelkereslére és beruházási aktivitására

Szerző:

Tóth István János (tudományos főmunkatárs, MTA KTK,
ügyvezető igazgató, MKIK GVI)
e-mail: tothij@econ.core.hu
Internet: <http://www.ktk-ie.hu/~tothij>

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáselemzési Intézet
Budapest, 2004. november
ISSN 1589-7451
ISBN 963 9008 79 6
Felelős kiadó: Tóth István János, ügyvezető igazgató
Technikai szerkesztés: Krizsánné Juhász Rita
© MKIK GVI
Készült a Kopint-Datorg Rt. Nyomdájában (1081 Bp. Csokonai utca 3.)

Cím: 1051 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 12.
Tel: 235-0584
Fax: 235-0713
e-mail: gvi@gvi.hu
internet: <http://www.gvi.hu>

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	4
Bevezetés.....	5
Forgóeszköz hitelek és beruházási hitelek	7
Kamatszintek és vállalati jellemzők	11
Jegybanki alapkamat és hitelfelvétel	19
Néhány következmény	25
Mellékletek.....	27
M1. A jegybanki alapkamat alakulása.....	29
M1.1. A jegybanki alapkamat alakulása Magyarországon 2003 január 16 – 2004 október 19, %	29
M2. A jegybanki alapkamat hatásának becslése	30
M2.1.: A jegybanki alapkamat hatásának érzékelése (a cég rendelkezik forgóeszköz hitellel [FH=1]), rendezett logit modell.....	30
M2.2.: A jegybanki alapkamat hatásának érzékelése (a cég rendelkezik forint alapú hosszú lejáratú hitellel [AL_HHF > 0]), rendezett logit modell.....	32
M2.3.: A jegybanki alapkamat hatása a várható beruházási aktivitásra (a cég rendelkezik rövid, vagy hosszú lejáratú hitellel és beruház), rendezett logit modell.....	34
M3. Az adatfelvétel kérdőíve.....	37

Vezetői összefoglaló

Az MKIK GVI 2004. áprilisi vállalati konjunktúra vizsgálata során 1461 céget kérdezett meg a jegybanki alapkamat szintjének a vállalatok hitelfelvételi lehetőségeire és beruházási aktivitására gyakorolt hatásáról. Arra voltunk kíváncsiak, hogy a felvételt megelőzően 12,25%-os jegybanki alapkamat mennyire befolyásolta a vállalatok rövid és hosszú lejáratú hitelfelvételi lehetőségeit, illetve hogyan hatott beruházási aktivitásukra.

Az elemzés eredményei szerint minél nagyobb egy cég, illetve minél nagyobb a forintban felvett forgóeszköz-hiteleinek állománya, annál kisebb átlagos hitelkamatláb mellett tudott felvenni forgóeszköz-hiteleket. A tisztán, illetve döntően magyar tulajdonban lévő cégeknél magasabb (13,6%) a külföldi tulajdonban lévő cégek között pedig alacsonyabb (12,8%) az átlagos kamatláb. A fenti különbségek függetlenek egymástól: akkor is megfigyelhetők, ha vállalatok nagyságát és tulajdonosi szerkezetét egyszerre vesszük figyelembe. Harmadrészt a jobb üzleti helyzetű cégek, vagy amelyek beruházási aktivitása nagyobb, számottevően alacsonyabb kamatok mellett tudtak forintban felvenni forgóeszköz hiteleket, mint a rossz üzleti helyzetű, vagy beruházásaikat csökkentő, vagy egyáltalán nem beruházó cégek. Az euróban felvett forgóeszköz hitelek kamatlábainál is a fentiekhez hasonló összefüggéseket figyelhetünk meg: minél nagyobb egy cég, illetve minél magasabb a külföldi tulajdon aránya a cég tulajdonosai között, annál alacsonyabb kamatok mellett vett fel a cég euró-ban rövid lejáratú hitelt.

A hosszú lejáratú hitelek kamatszintje az üzleti helyzet mellett a várható beruházási aktivitással is szorosan összefügg. Minél magasabb a vállalatok által felvett hitelek kamatszintje, annál valószínűbb, hogy a következő fél évben csökkenni fog a cég beruházási aktivitása.

Az eredmények szerint a jegybanki alapkamat magas szintje három úton gyakorol hatást a vállalatok hitelfelvételi és beruházási döntéseire: egyrészt a forgóeszköz hitelezése van hatással, azt fogja vissza, míg a hosszú lejáratú hitelek felvételére vonatkozó döntéseket nem érinti; másrészt eltolja a cégek hitelkeresletét a deviza hitelek felé; és harmadrészt, a hitellel rendelkező cégek esetében csökkenti hitelkeresletet és a várható beruházási aktivitást. A hitelfelvételre gyakorolt utóbbi hatása annál inkább érvényesül, minél kisebb a vállalat hitelállománya, illetve minél kisebb a vállalat maga. Továbbá, leginkább a magyar tulajdonban lévő vállalkozások forgóeszköz-hitelfelvételére van hatással, ezt fogja vissza.

Azaz a jegybanki alapkamatnak 2004 I-III. negyedévében meghatározott 12,5-11% között mozgó (csökkenő) szintje a hitelkamatokon keresztül leginkább a már hitellel rendelkező, jellemzően magyar tulajdonban lévő, kisebb cégek forgóeszköz hitelfelvételét korlátozta. Emellett csökkentette a hosszú lejáratú hitellel rendelkező cégek beruházási aktivitását, annál inkább, minél kisebbek voltak ezek a cégek.

Bevezetés

A jegybanki alapkamat magas szintje közvetve, a piaci kamatokon keresztül, nemcsak az államadósság kamatterheit befolyásolja és ezzel a kormányzat mozgásterére hat, hanem negatív hatással lehet a vállalkozások hitelfelvételi lehetőségeire és közvetve csökkentheti az üzleti szektor beruházási aktivitását is. Ha ez így van, akkor a tartósan magas jegybanki alapkamat csökkenti a vállalatok beruházási javak iránti keresletét és kedvező konjunkturális kilátások időszakában negatívan hat kibocsátásuk növekedési ütemére, azaz végső soron a gazdasági növekedés ütemére is.

Ez utóbbi hatások léte azonban korántsem egyértelmű. Ha a vállalatok számára adottak a devizában történő hitelfelvétel lehetőségei, és viszonylag kicsi a várható árfolyam-ingadozás, azaz viszonylag stabil a hazai valutának annak a devizához képesti árfolyama, amelyben a hitelfelvétel történt, vagy az árfolyamkockázatot a cégek hatékonyan tudják kezelni – akkor a jegybanki alapkamat szintje nem kell, hogy hatással legyen a cégek hitelfelvételre és beruházásokkal kapcsolatos döntéseire, és ezen keresztül a gazdasági növekedés szintjére sem.

Magyarországon 2004-ben különösen aktuális a fenti kérdésre adandó válasz. Az euró övezet, vagy a nemrég csatlakozott országok kamatszintjéhez képest magasabb jegybanki alapkamat 2004 január-október között 12,5 % és 10,5 % közötti értékeket vett fel¹. Kérdés, hogy ez a kamatszint volt-e, van-e valamilyen hatással a vállalatok hitelfelvételi lehetőségeire és beruházási döntéseire? E kérdésre a választ egyrészt a vállalati aggregált hitelfelvételi adatok tanulmányozásával kísérelhetjük meg², másrészt pedig közvetlenül is fordulhatunk az üzleti szektor szereplőjéhez, a vállalatok vezetőit megkérdezve, hogy cégükre vonatkozóan létezett-e, létezik-e ilyen hatás. Az alábbiakban a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Gazdaság- és Vállalkozáselemzési Intézetének (MKIK GVI) az utóbbi megközelítésből származó eredményeit ismertetjük.

Az MKIK GVI 2004. áprilisi vállalati konjunktúra vizsgálata során 1461 céget kérdezett meg a jegybanki alapkamat szintjének a vállalatok hitelfelvételi lehetőségeire és beruházási aktivitására gyakorolt hatásairól³. Arra voltunk kíváncsiak, hogy a felvétel kezdetekor, 2004. április 2-án 12,25%-os jegybanki alapkamat mennyire befolyásolja a vállalatok rövid és hosszú lejáratú hitelfelvételi lehetőségeit, illetve hogyan hat beruházási aktivitásukra. A megkérdezett cégek között 30,2 százalékot képviseltek az ipari, 13,0 százalékot az építőipari, 21,3 százalékot a kereskedelmi, és 25,7 százalékot a szolgáltatási szektorba tartozók. A

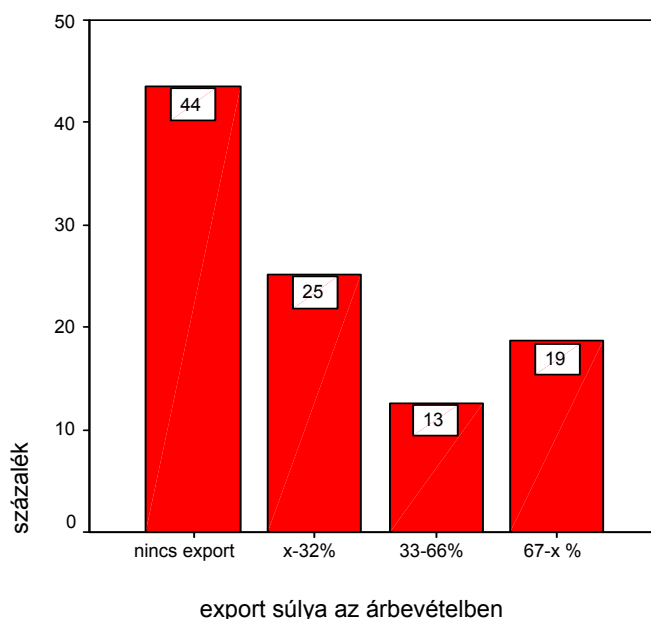
¹ Magyarországon 2003. december és 2004. június között a CPI 5,7-7,5% körül, a konstans adótartalmú árindex pedig 4,7-5,3% körül ingadozott. Lásd MNB: Jelentés az infláció alakulásáról, 2004. augusztus, www.mnb.hu

² Az aggregált adatok felhasználására példa Horváth, et al. elemzése, amelyben a szerzők aggregált kamatadatok és egyedi banki adatok felhasználásával elemzik a kamattranszmisszió magyarországi érvényesülését. Lásd Horváth Csilla - Krekó Judit - Naszodi Anna: Kamatátgyűrés Magyarországon, MNB Füzetek 2004/8. MNB, Budapest, 2004. július, 65. o.

³ Minden cég választát annak a – létszám szerint képzett – cégcsoportnak a GDP-hez való becsült hozzájárulása szerint súlyoztuk, amelyhez az adott cég tartozott. A súlyozásról bővebben lásd például MKIK GVI: Kismértékben javuló kilátások, 2004. május, illetve www.gvi.hu. A tanulmányban a súlyozott adatokon alapuló eredményeket közöljük.

megkérdezett cégek legnagyobb része csak a belföldi piacra szállított, de közel 20%-uknál az export az összes árbevétel több mint 67%-át adja (lásd az 1. ábrát). 2004 első félévében legnagyobb részük (36%) növelni kívánta beruházásainak volumenét, és 20%-uk tervezte ezt csökkenteni (lásd az 1. táblázatot).

1. ábra: A megkérdezett cégek megoszlása az export árbevételen belüli aránya szerint, %

Forrás: MKIK GVI

1. táblázat: Beruházási aktivitás a megkérdezett cégek körében, 2004 április

	Az elmúlt fél évben...	A következő fél évben várhatóan...
nem voltak / nem lesznek beruházások	14,9	13,3
a beruházások volumene csökkent /csökkenni fog	16,5	19,6
a beruházások volumene nem változott / nem változik	38,4	30,9
A beruházások volumene nőtt / nőni fog	30,2	36,1
Összesen	100,0	100,0
N	1417	1414

Forrás: MKIK GVI

Forgóeszköz hitelek és beruházási hitelek

A megkérdezett cégek 48,2 százaléka rendelkezett *forgóeszköz hitellel* (lásd a 2. táblázatot). E cégeken belül 71%-nak csak forint, 7%-nak pedig csak deviza (euró, vagy egyéb) alapú rövid lejáratú hitele volt, míg 22% rendelkezett mindkettővel. A cégek negyede 10 millió forintot meg nem haladó, 31%-a 11-100 millió forint, 15%-a 100-200 millió forint közötti és mintegy 30 százaléka 200 millió forint feletti rövidlejáratú hitelállománnyal rendelkezett, amely hitelek átlagos kamatlába 13,4 % volt (az állománnyal súlyozott átlagos érték pedig 12,82%). Az euró alapú hitelek mindössze 11 százaléka volt kevesebb 100 ezer eurónál. Az euro alapú hitelek éves átlagos kamatlába pedig 3,4 százalék volt. Euró alapú forgóeszköz hiteleket nagyobb arányban vesznek igénybe a nagyobb, mint a kisebb cégek (az 50 főnél kevesebbet foglalkoztatók 8%-a, a több mint 250 főt foglalkoztatók 28%-a). A termékeik több mint 2/3-át külföldön értékesítők több mint felének, a nem exportálók 3,4%-ának volt euróban forgóeszköz hitele.

Az adatfelvétel során válaszoló vállalkozások hiteleinek deviza szerinti megoszlása eltér az MNB által a nem pénzügyi vállalatok hitelállományára vonatkozóan közölt adataitól: a megkérdezett cégek körében magasabb a forint hitelek és alacsonyabb a deviza hitelek aránya (lásd a 3. táblázatot). Ennek az eltérésnek két oka lehet: egyrészt több megfigyelés is alátámasztja, hogy az empirikus vállalati felvételeknél a külföldi tulajdonban lévő (és egyébként nagyobb arányban és mértékben deviza alapú hiteleket felvevő) cégek válaszadási hajlandósága alacsonyabb, mint a tisztán, illetve többségében belföldi tulajdonban lévő cégeké, másrészt feltehetőleg több cégvezető a belföldi bankoktól felvett, de deviza-alapú hiteleinek egy részét forint alapú hitelként vette figyelembe és sorolta be a felvétel során.

2. táblázat: Hitelekkel rendelkező cégek aránya az egyes gazdasági ágakba tartozó cégek körében

Gazdasági ágak	Forgóeszköz-hitelekkel rendelkező cégek aránya	Hosszú lejáratú hitelekkel rendelkező cégek aránya
Ipar	56,5	52,5
Építőipar	46,3	21,1
Kereskedelem	41,3	36,5
Idegenforgalom	29,6	33,3
Szállítás	61,3	66,5
Egyéb szolgáltatás	25,9	27,1

Forrás: MKIK GVI

3. táblázat: Vállalati hitelek deviza szerinti összetétele

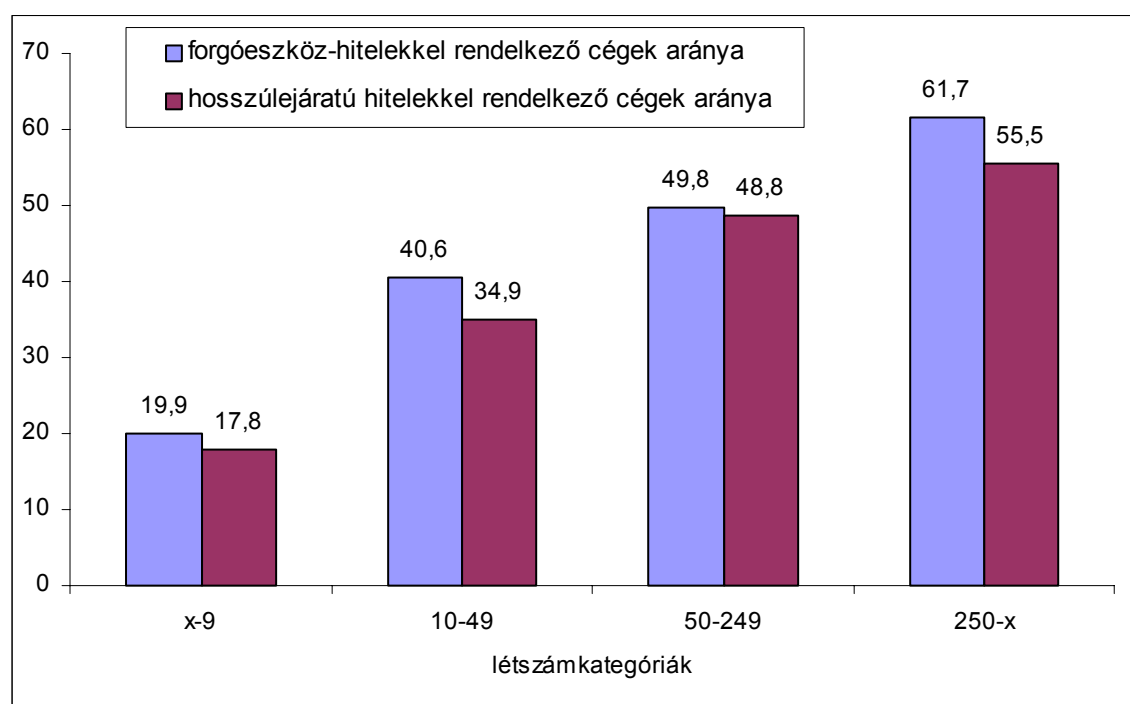
Gazdasági ágak	Nem pénzügyi vállalatok hiteleinek deviza összetétele, 2003 december*	Vállalati hitelek deviza összetétele a felvételben, 2004 április**
Forint hitelek állománya	44	58,6
Deviza hitelek állománya	56	41,4
Összesen	100	100,0

*: Forrás: MNB, idézi, Horváth et al. id. mű, 15. old.

** : Forrás : MKIK GVI, a számításnál alapul vett árfolyamok az alábbiak voltak: EUR - 250,3 Ft, CHF – 160 Ft, USD – 208.6 Ft.

A deviza alapú forgóeszköz-hitelek előfordulása összefügg a külföldi tulajdon vállalaton belüli arányával: minél nagyobb ennek súlya a cég jegyzett tőkéjén belül, annál valószínűbb, hogy a cég a forint hitelek mellett rendelkezik deviza hitelekkel, illetve kizárólag deviza alapú hiteleket vett fel (lásd a 3. ábrát).

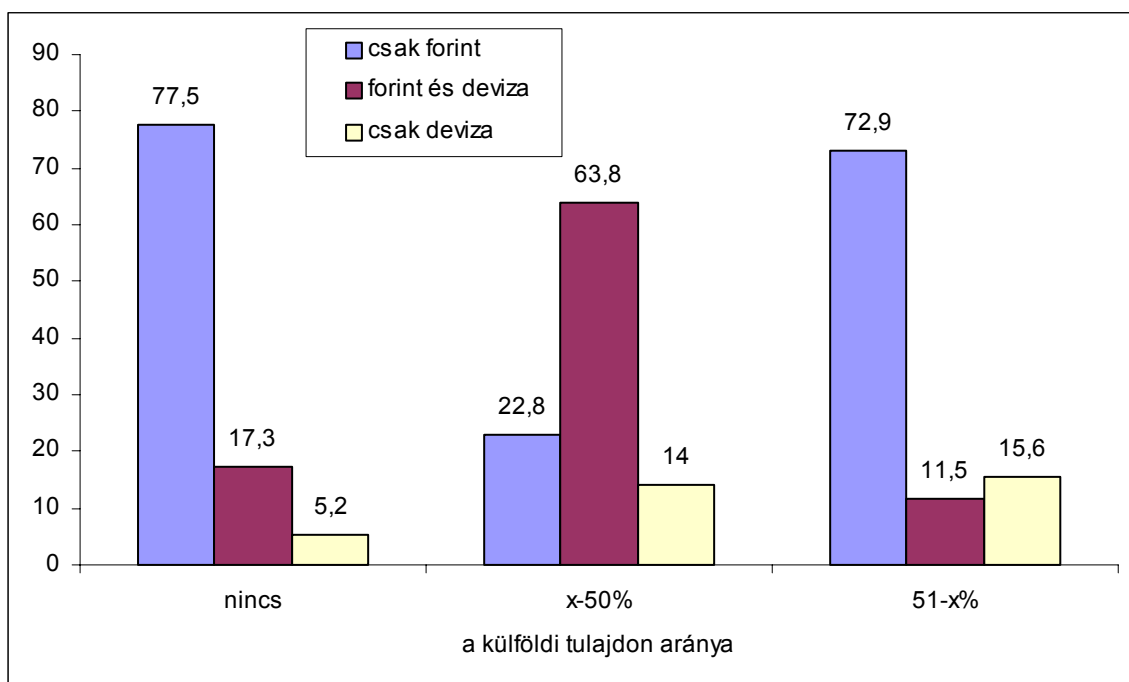
2. ábra: A forgóeszköz-hitelekkel és hosszú lejáratú hitelekkel rendelkező cégek aránya a cégek nagyság szerint képzett csoportjaiban

Forrás: MKIK GVI

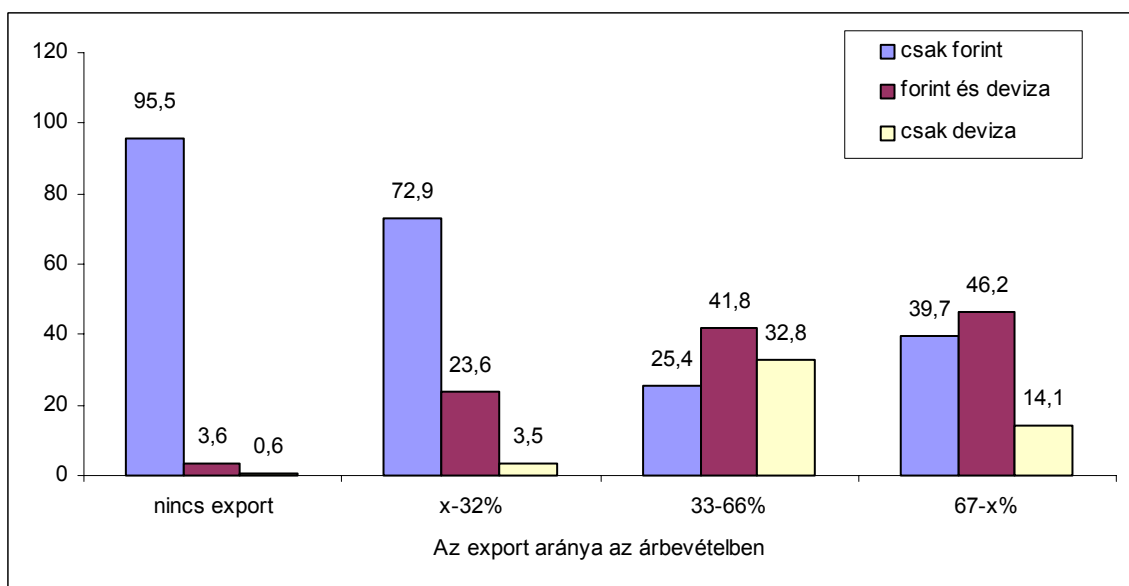
3. ábra: A cégek megoszlása a forgóeszköz hitelek szerint a külföldi tulajdon szerepe alapján képzett cégcsoportokban

Forrás: MKIK GVI

Ugyanilyen irányú összefüggés mutatható ki a deviza hitelek felvétele és az export árbevétel belüli aránya között is: minél magasabb az utóbbi, annál valószínűbb a deviza hitelek felvétele (lásd a 4. ábrát). A kizárólag vagy döntően belső piacra termelő (ahol az export aránya nem haladja meg az árbevétel 32%-át) cégek elenyésző része, alig 2%-a rendelkezik kizárólag deviza alapú hitellel.

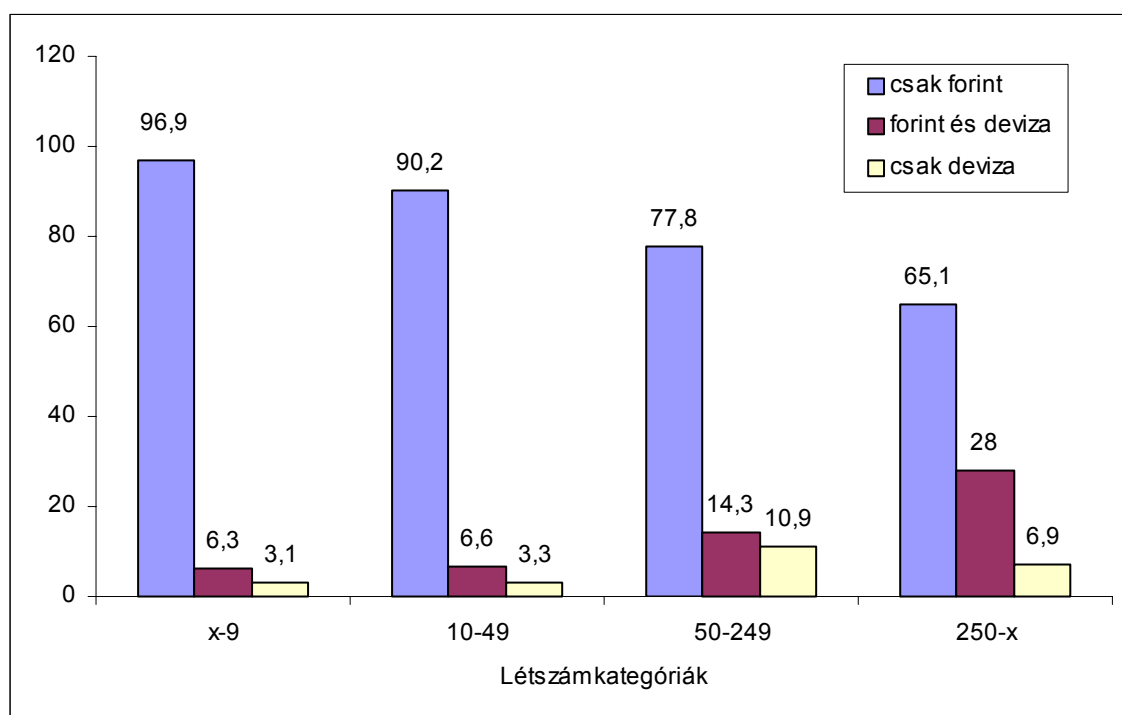
4. ábra: A cégek megoszlása a forgóeszköz hitelek szerint az export aránya alapján képzett cégcsoportokban

Forrás: MKIK GVI

Minél nagyobb egy cég, annál valószínűbb, hogy rendelkezett forgóeszköz hitelekkel: a legfeljebb 9 főt foglalkoztatók közel 20%-ának, míg a több mint 250 főt foglalkoztatók közel 62%-ának volt forgóeszköz hitele (lásd a 2. ábrát). Másrészt, míg a csak a belföldi piacra értékesítők kevesebb, mint 48%-a, addig az exportálók 62%-a vett fel forgóeszköz hitelt. Magasabb arányt kapunk az iparba és a szállításba tartozó cégeknél (56% és 61%) és jóval alacsonyabbat a szolgáltatásban (26%).

5. ábra: A cégek megoszlása a forgóeszköz hitelek szerint a foglalkoztatottak létszáma alapján képzett cégcsoportokban

Forrás: MKIK GVI

Hosszú lejáratú hitelről a cégek 43,8%-a számolt be. A hosszú lejáratú hitellel rendelkező cégek 65%-ának volt forint alapú, 23%-ának euró alapú és 12%-ának más devizában felvett hitele. Az euró alapú hitel gyakoribb a nagyobb cégek körében, mint a kisebbeknél (az 50 főnél kevesebbet foglalkoztatók 15%-a, a 250 fő felettiek 27%-a vett fel euróban hosszú lejáratú hitelt). Az export árbevételén belüli arányával is erősen összefügg a hosszú lejáratú hitelfelvétel gyakorisága. Ez az arány a nem exportálóknál sem elenyésző: 16%-uk vett fel euróban hitelt, míg az árbevételüket több mint 2/3-os arányban exportálók 37%-a.

A hosszú lejáratú hitelek esetében a forgóeszköz hitelhez viszonyítva a vállalatok kisebb hányada rendelkezik csak forint alapú hitellel (59,8%), míg deviza és forint hitele a cégek 27 %-ának és kizárólag deviza alapú hitele a cégek 19,5%-ának volt. A hosszú lejáratú hitelekkel rendelkező cégek aránya a nagyobb cégek körében jóval magasabb (250 főnél többet foglalkoztatóknál 56%), mint a mikro-vállalkozások és a 10-49 főt foglalkoztató cégek körében (18% és 35%). Az iparban a cégek közel 53%-ának, míg az építőiparban csak a cégek 21%-ának volt hosszú lejáratú hitele. Az

átlagos kamatláb forint alapú hitel esetében 13 százalék, az euró alapú hiteleknél pedig 4 százalék volt. Fontos megjegyezni, hogy a tisztán, illetve döntően külföldi tulajdonban lévő cégekre a többi cégnél kevésbé jellemző, hogy akár forgóeszköz-hitelekkel, akár beruházási hitelekkel rendelkezzenek (47%-uk és 35%-uk említette ezek létét).

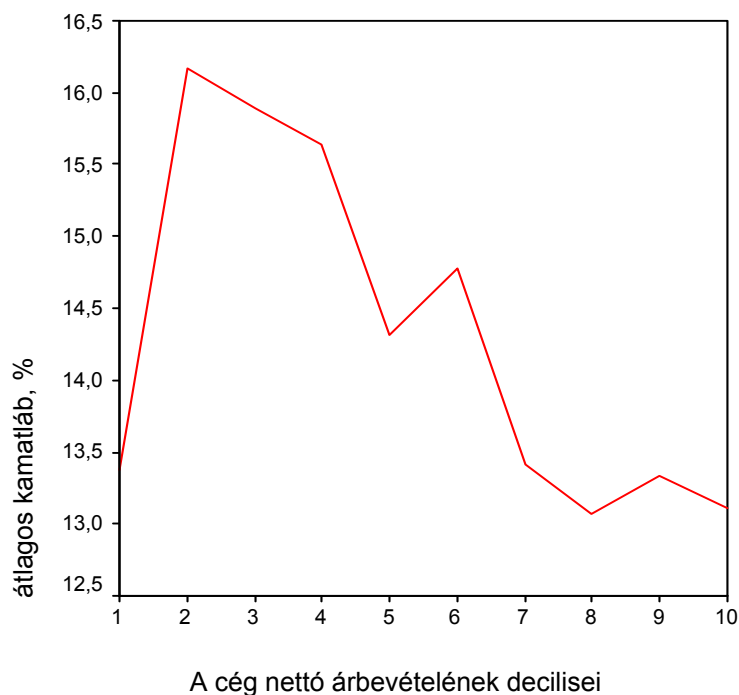
Mind a rövid-, mind pedig a hosszú lejáratú hitelek állományának nagysága kézenfekvően nő a cégek méretével, de ezen kívül egy másik hatás is megfigyelhető: a külföldi tulajdonhányad növekedésével nő mind a forint, mint pedig az euró alapú hitelek állománya. Például a tisztán belföldi tulajdonú vállalatok alig 20%-a rendelkezik 200 millió forint feletti hitelállománnyal, addig a külföldi többségi tulajdonban lévők 50 százaléka. Ez az összefüggés a cégek nagyságának hatásától függetlenül is érvényesül.

Kamatszintek és vállalati jellemzők

A felvett forint hitelek átlagos kamatlábai akár jelentős mértékben is elérhetnek az egyes cégek között. Már ebből a helyzetből fakadóan is a jegybanki alapkamat szintje különbözőképpen érintheti az egyes cégek beruházási döntéseit. Nézzük meg közelebbről az átlagos kamatlábak eltéréseit!

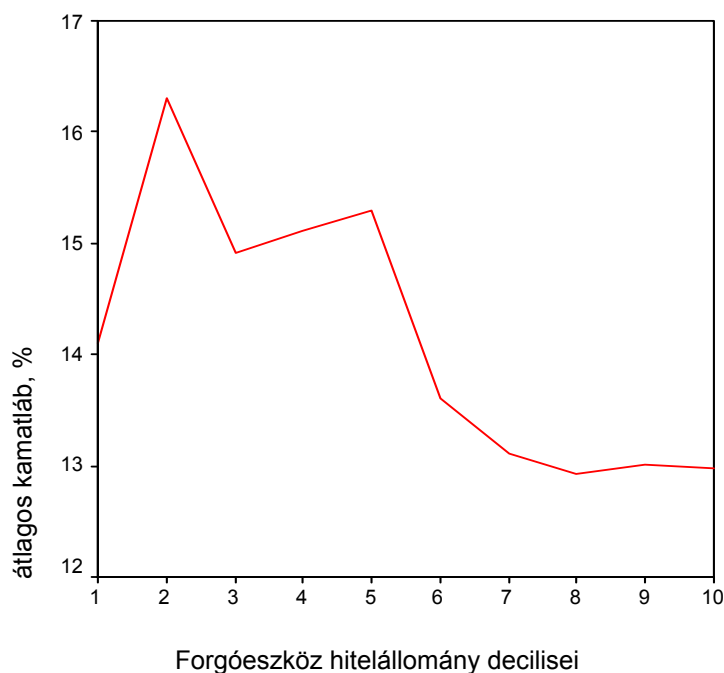
Először is a cégek nagysága, illetve a forgóeszköz hitelállomány nagysága szerint láthatunk különbségeket. Minél nagyobb egy cég, illetve minél nagyobb a forintban felvett forgóeszköz-hiteleinek állománya, annál kisebb átlagos hitelkamatláb mellett tudta felvenni ezeket a hiteleket (lásd a 6. és a 7. ábrát). Ezen kívül a tisztán, illetve döntően magyar tulajdonban és külföldi tulajdonban lévő cégek között is számottevően eltér az átlagos kamatlábának szintje: az előbbieknél magasabb (13,6%) az is utóbbiaknál pedig 0,8 százalékponttal alacsonyabb (12,8%). (Lásd a 8. ábrát!) A fenti különbségek függetlenek egymástól: akkor is megfigyelhetők, ha vállalatok nagyságát és tulajdonosi szerkezetét egyszerre vesszük figyelembe (lásd a 9. ábrát). Harmadrészt a jó üzleti helyzetű cégek, amelyek beruházási aktivitása nagyobb, számottevően alacsonyabb kamatok mellett tudnak forintban felvenni forgóeszköz hiteleket, mint a rossz üzleti helyzetű, vagy beruházásaikat csökkentő, vagy egyáltalán nem beruházó cégek. (lásd a 10. és a 11. ábrát).

6. ábra: A forint alapú forgóeszköz-hitelek átlagos kamatlábának ($y > 12,5\%$) nagysága a cégek nettó árbevétele szerint képzett deciliseiben (%)

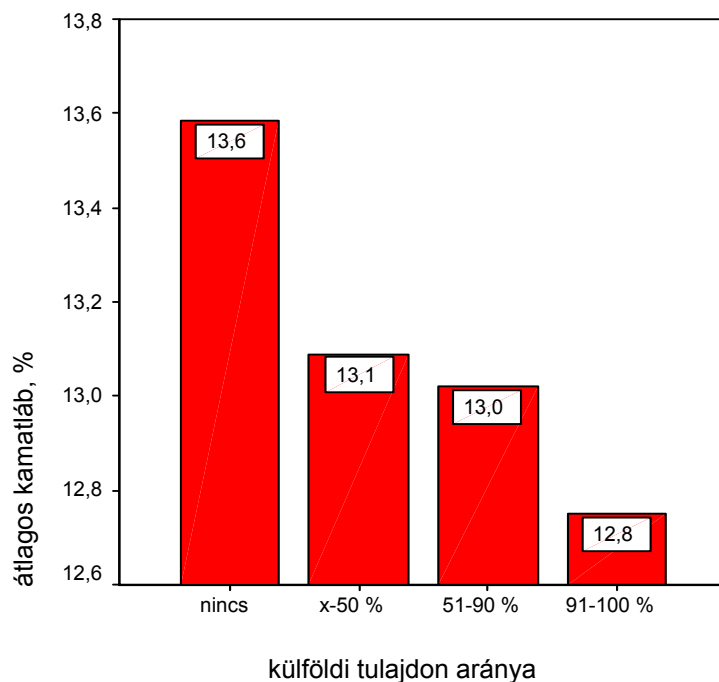
Forrás: MKIK GVI

7. ábra: A forint alapú forgóeszköz-hitelek átlagos kamatlábának ($y > 12,5\%$) nagysága a cégek forgóeszköz hitelállomány nagyság szerint képzett deciliseiben (%)

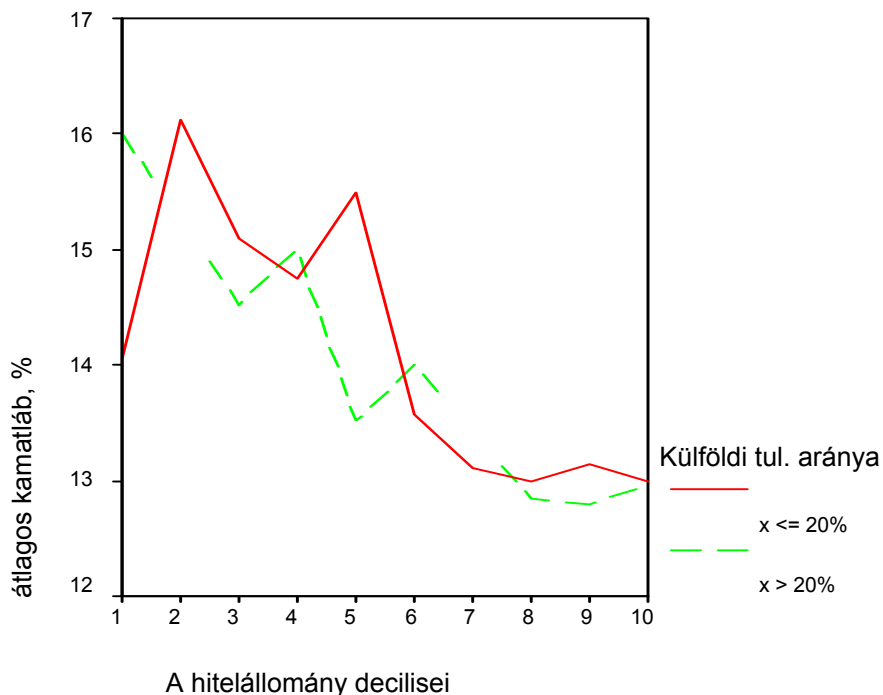
Forrás: MKIK GVI

8. ábra: A rövid lejáratú forint hitelek átlagos kamatlábának nagysága a külföldi tulajdon aránya szerint

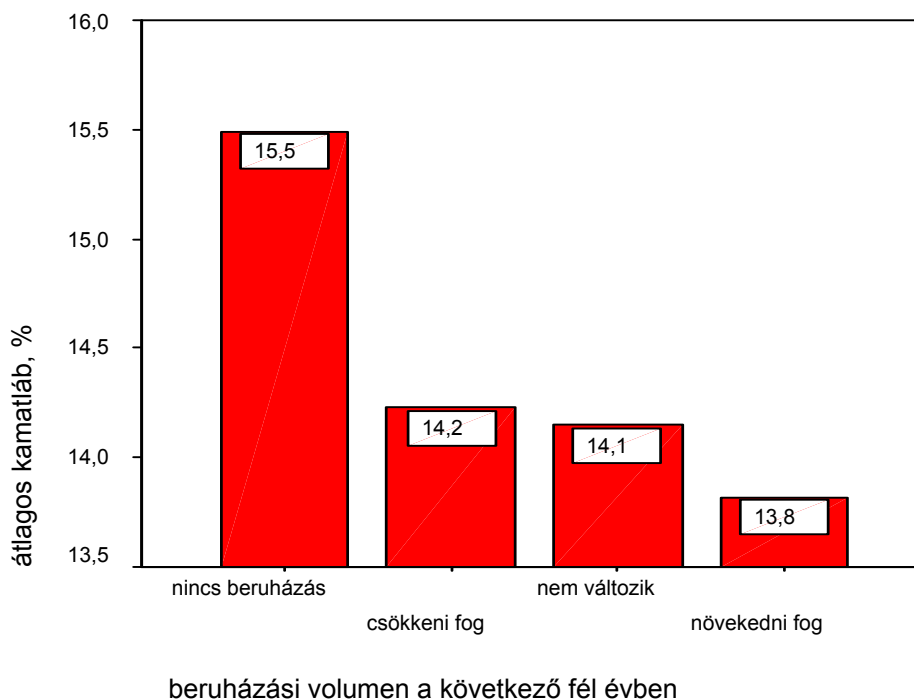
Forrás: MKIK GVI

9. ábra: A rövid lejáratú forint hitelek átlagos kamatlábának ($y > 12,5\%$) nagysága a cégek rövid lejáratú hitelállomány nagysága szerint képzett deciliseiben a külföldi tulajdon aránya szerint

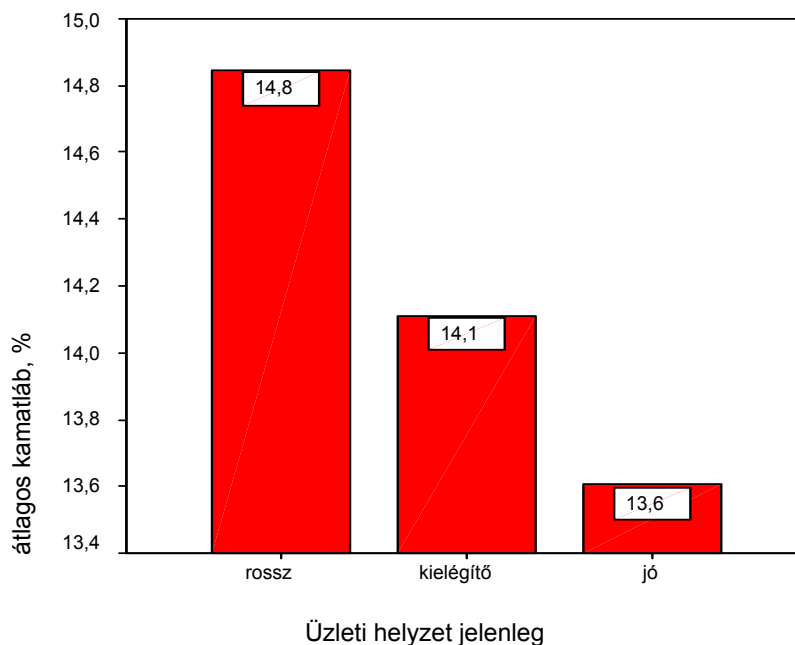
Forrás: MKIK GVI

10. ábra: A rövid lejáratú forint hitelek átlagos kamatlábának ($y > 12,5\%$) nagysága a cégek várható beruházási aktivitása szerint

Forrás: MKIK GVI

11. ábra: A rövid lejáratú forint hitelek átlagos kamatlábának ($y > 12,5\%$) nagysága a cégek jelenlegi üzleti helyzetének vállalatvezetői értékelése szerint

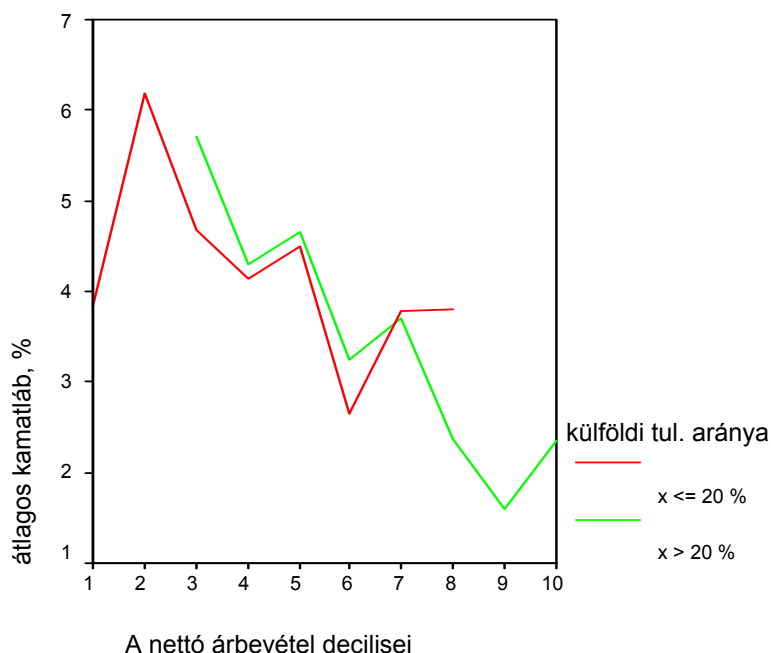

Forrás: MKIK GVI

Az euróban felvett forgóeszköz hitelek kamatlábainál is a fentiekhez hasonló összefüggéseket figyelhetjük meg: minél nagyobb egy cég, illetve minél magasabb a

külföldi tulajdon aránya a cég tulajdonosai között, annál alacsonyabb kamatok mellett vett fel a cég euró-ban rövid lejáratú hitelt. Itt azonban a két tényező nem független egymástól: az utóbbi, a külföldi tulajdon arányával összefüggő hatást a cégek nagyságához kapcsolódó magyarázza (lásd a 12. ábrát). A nagyobb cégek között ugyanis szinte kizárólag olyanokat találunk, amelyekben a külföldi tulajdon aránya meghaladja a 20%-ot.

12. ábra: Az euró alapú forgóeszköz-hitelek átlagos kamatlábának nagysága a cégek nettó árbevétele szerint képzett deciliseiben a külföldi tulajdon aránya szerint

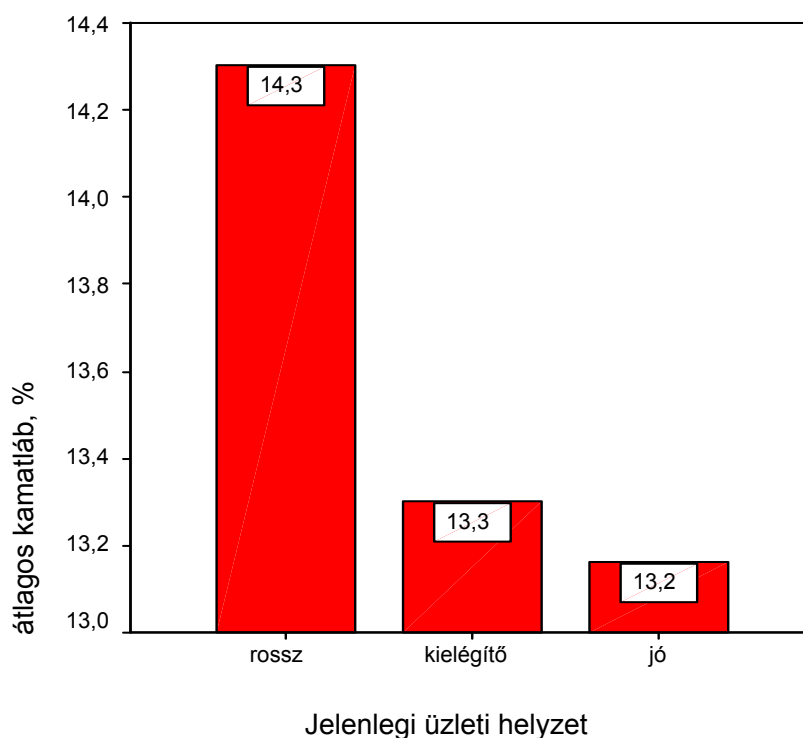

Forrás: MKIK GVI

A hosszú lejáratú forinthitelek kamatlábának nagysága nem különbözik számottevően az egyes cégek között a tulajdon jellege szerint. A cég üzleti helyzetéhez és a vállalatnagysághoz azonban itt is számottevő eltérés kapcsolódik: a rossz üzleti helyzetben lévő, illetve kisebb cégek magasabb kamatok mellett (14,3%) jutottak hosszú lejáratú hitelekhez, mint a jobb üzleti helyzetben lévő, vagy nagyobb cégek: 13,2% és a 250 fő feletti cégeknél 12,3%. (Lásd a 13. és a 14. ábrát!).

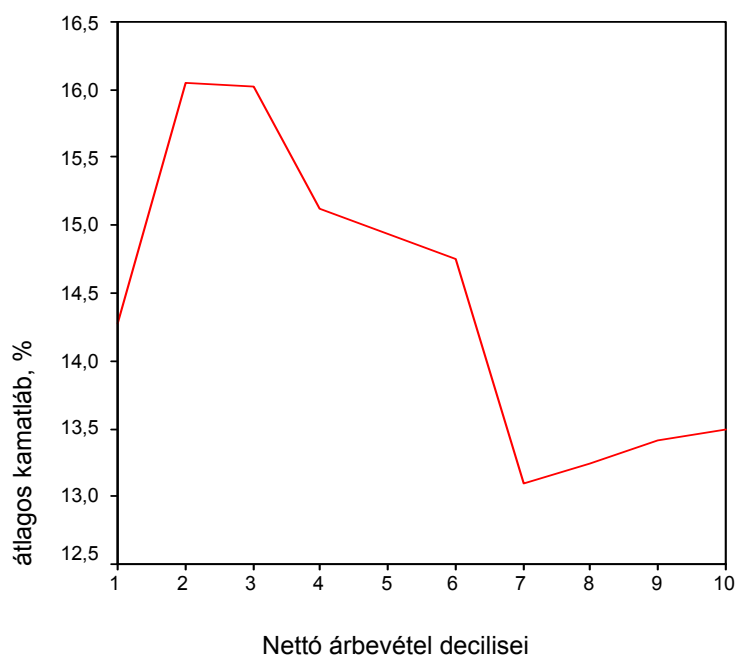
Az üzleti helyzet mellett a várható beruházási aktivitás is szorosan összefügg a hosszú lejáratú hitelek kamatszintjével. Minél magasabb a kamatlábak szintje, annál valószínűbb, hogy a következő fél évben csökken a cég beruházási aktivitása. (Lásd a 15. ábrát!). Tehát, a témánk szempontjából fontos két tényező közötti összefüggés léte és iránya azt mutatja, hogy a hosszú lejáratú hitelek kamatszintje valóban hat, mégpedig a várt (negatív) irányban a cégek beruházási döntéseire.

13. ábra: A hosszú lejáratú forint hitelek átlagos kamatlábának ($y > 12,5\%$) nagysága a cégek jelenlegi üzleti helyzetének vállalatvezetői értékelése szerint

Forrás: MKIK GVI

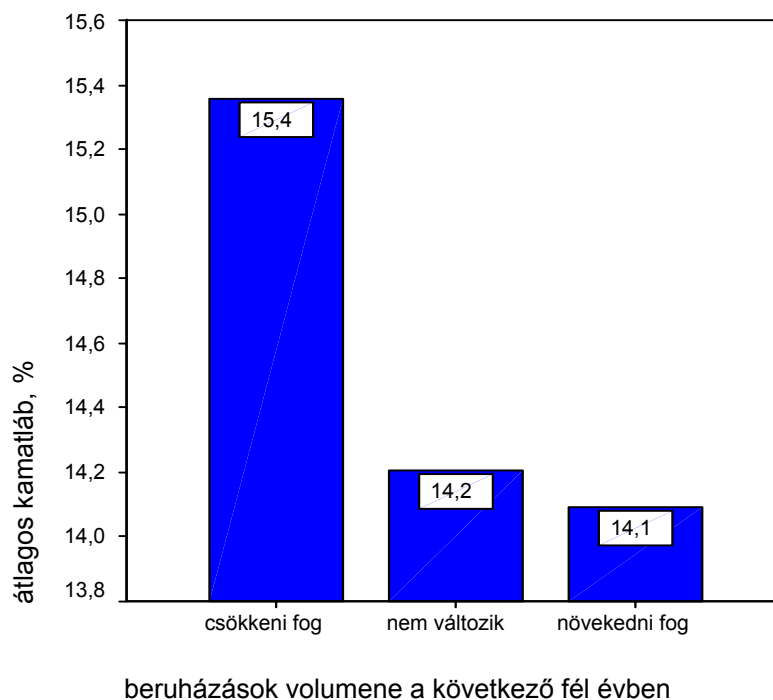
14. ábra: A hosszú lejáratú forint hitelek átlagos kamatlábának ($y > 12,5\%$) nagysága a cégek nettó árbevétel szerint képzett deciliseiben

Forrás: MKIK GVI

15. ábra: A hosszú lejáratú forint hitelek átlagos kamatlábának ($y > 12,5\%$) nagysága a cégek várható beruházási aktivitása szerint

Forrás: MKIK GVI

A fentieket úgy foglalhatjuk össze, hogy egyrészt a nagyobb – a bankok ügyfelei között fontosabbnak számító – cégek viszonylag olcsóbban jutnak hitelekhez, mint a kisebbek, akár euró, akár forint alapú hitelekről legyen szó. Másrészt a forint alapú forgóeszköz hitelek esetén az egyébként ugyanolyan nagyságú de részben, illetve egészben külföldi tulajdonban lévők helyzete kedvezőbb, mint a tisztán magyar magántulajdonban lévőké – az előbbieket alacsonyabb kamatok mellett tudnak forint hitelekhez jutni. Harmadrészt pedig – hosszú, vagy rövid lejáratú forint hitelek esetén – a cégek üzleti helyzete, illetve várható üzleti helyzete is számít: minél kedvezőbbek a cég üzleti kilátásai, annál alacsonyabb kamatszinten tudja a cég finanszírozni forgóeszközeit, illetve annál alacsonyabb kamatok mellett jut hosszú lejáratú hitelekhez. Utoljára pedig a várható beruházási aktivitás és a felvett hosszú lejáratú hitelek kamatszintje közötti fordított irányú összefüggést emelhetjük ki.

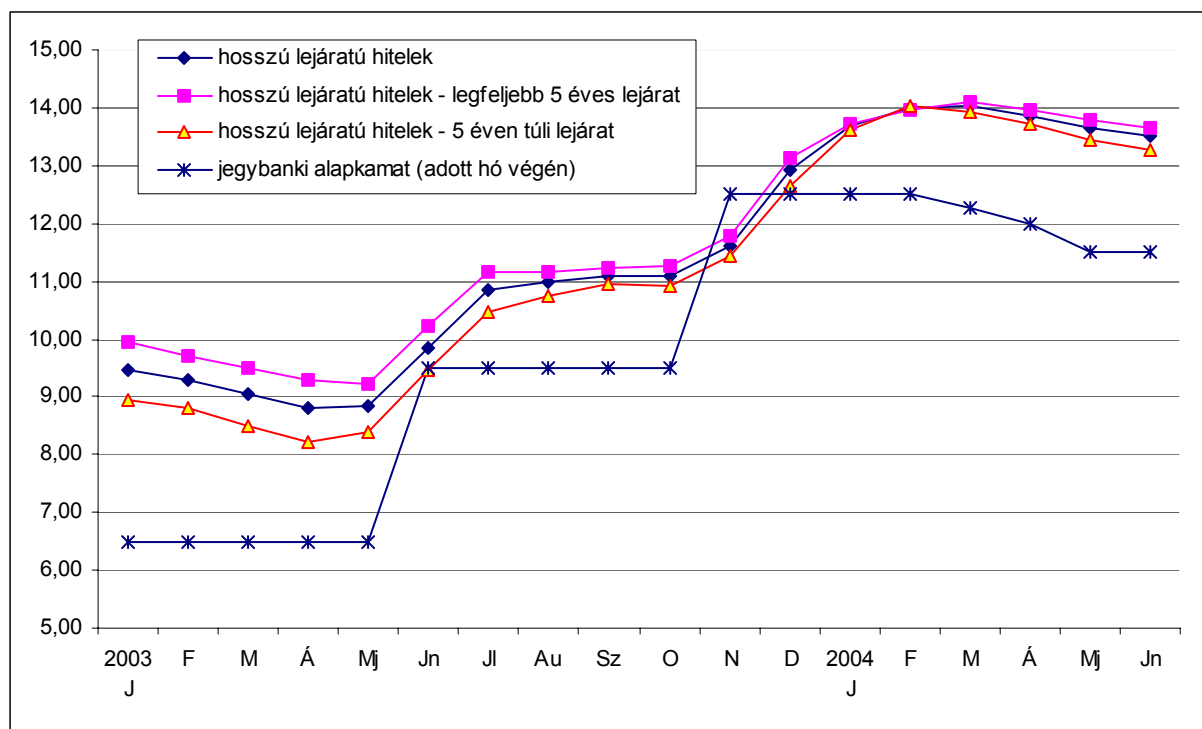

Jegybanki alapkamat és hitelfelvétel

Aggregált banki adatokon elvégzett vizsgálatok szerint 2002.08-2004.01 között a jegybanki alapkamat változásait 1-2 hónapos késéssel követték a bankok rövid-hiteleik kamatainak meghatározásakor, azaz változtattak kamataikon⁴. Ugyanezt a jelenséget figyelhetjük meg, ha a hosszú lejáratú hitelek kamatainak alakulását vetjük össze a jegybanki alapkamat alakulásával (lásd a 16. ábrát).

A kamattranszmisszió mértékének rövid hitelek kamataira vonatkozó aggregált adatokon alapuló becslési eredményei arra mutatnak, hogy a vállalati rövid hitelkamatoknak a három hónapos BUBOR változásához való alkalmazkodását tekintve három hónapon belül lezajlik az alkalmazkodás több mint 90%-a⁵.

16. ábra: A nem pénzügyi vállalatoknak nyújtott hitelek évesített kamatlába és a jegybanki alapkamat alakulása 2003.01-2004.06 (a hó végi állománnyal súlyozva)

Forrás: MNB, www.mnb.hu

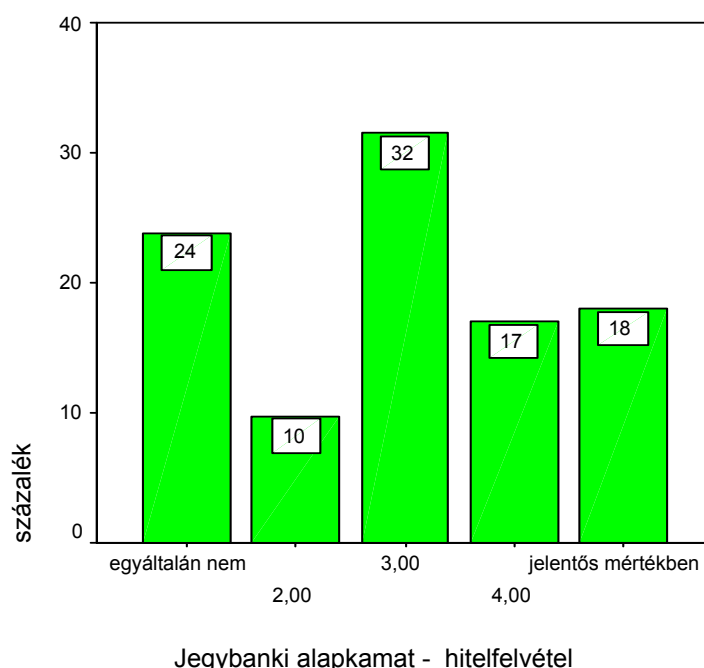
Adottnak véve, hogy a jegybanki alapkamat változásait idővel követik a rövid- és hosszú lejáratú hitelek kamatai, és tekintetbe véve azt is, hogy a vállalati hitelkamatok inkább lefelé ragadósak, vizsgálatunk során arra kerestük a választ, hogy a jegybanki alapkamat szintje hogyan befolyásolja a különböző cégek hitelfelvételi döntéseit és beruházási aktivitását. Nem tudjuk ugyanis, hogy a különböző nagyságú, tulajdonosi háttérű és piaci helyzetű cégek magatartását egyaránt és egyforma mértékben befolyásolja-e egy ilyen hatás.

⁴ Lásd Horváth et al., id mű 27. oldal.

⁵ Uo. 35. oldal.

A felvétel során egy egyszerű kérdést tettünk fel a cégek vezetőinek⁶. Megkértük őket, hogy osztályozzák a március végén érvényes 12,25%-os jegybanki alapkamatnak a hitelfelvételi lehetőségeikre gyakorolt hatását egy 1-től 5-ig terjedő skálán úgy, hogy 1-es jelentse azt, hogy „egyáltalán nincs hatása”, az 5-ös pedig azt, hogy „jelentős hatással bír”. A cégek képviselői *átlagosan 2,96 pontra* értékelték egy ilyen hatást úgy, hogy közel 24%-uk adott egyes és 18%-uk ötös osztályzatot. (Lásd a 17. ábrát!). Némileg kevésbé jellemzőnek ítélték egy ilyen hatást azok a cégek, amelyeknek sem rövid, sem hosszú lejáratú hitele nem volt, mint amelyek vettek fel hiteleket. (Lásd a 18. ábrát!) – de ez az eltérés nem számottevő. Az előbbi csoport hitelfelvételtől való tartózkodásánál tehát éppúgy nem lehet szerepe a jegybanki alapkamat szintjének, mint az utóbbi csoport hitelfvételeinél. Ez az eredmény arra utal, hogy a jegybanki alapkamat szintje nem kardinális tényező abban, hogy a vállalatok vegyenek-e fel, vagy ne rövid, vagy hosszú lejáratú hiteleket. Azon cégek, amelyek nem vesznek fel hiteleket, nem a magas kamatszint, hanem egyéb tényezők miatt nem teszik ezt (pl. vagy a cég működéséhez nincs szükség külső forrásra, vagy a kedvezőtlen értékesítési kilátások jelentenek visszatartó erőt). Az, hogy egy cégnek vannak-e hitelei, a cég méretével negatív, a cég üzleti helyzetét jelző különböző konjunktúra mutatókkal (pl. jelenlegi és várható üzleti helyzet, rendelésállomány és kapacitáskihasználás várható szintje) pedig pozitív kapcsolatban áll.

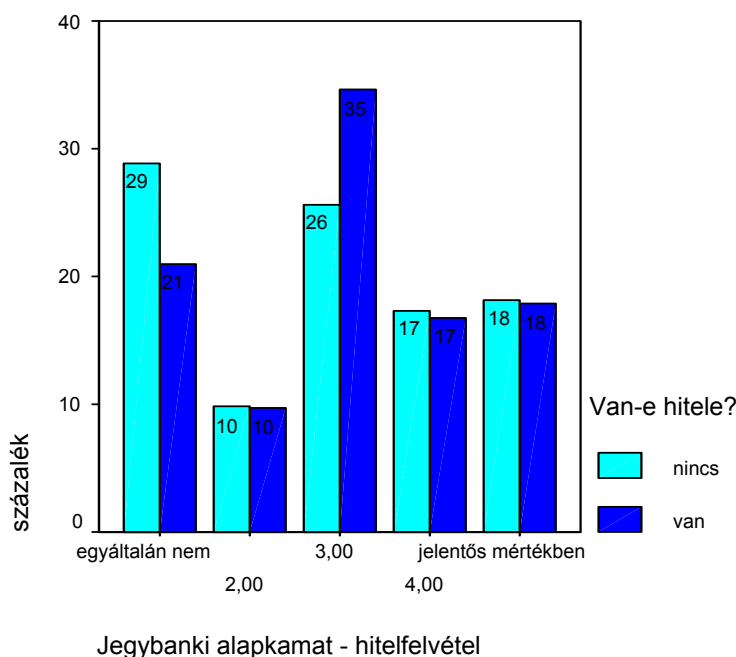
17. ábra: A jegybanki alapkamat szintjének hatása a vállalati hitelfelvételre a vállalatvezetői vélemények alapján

Forrás: MKIK GVI

⁶ Az adatfelvétel során választott módszer, az önkitöltős kikérdezési technika nem engedte meg, hogy összetettebb kérdéseket fogalmazzunk meg és határt szabott feltehető kérdések számának.

18. ábra: A jegybanki alapkamat hatása a vállalat hitelfelvételre a vállalatvezetői vélemények alapján a hitelt felvevő és a hitellel nem rendelkező cégek körében

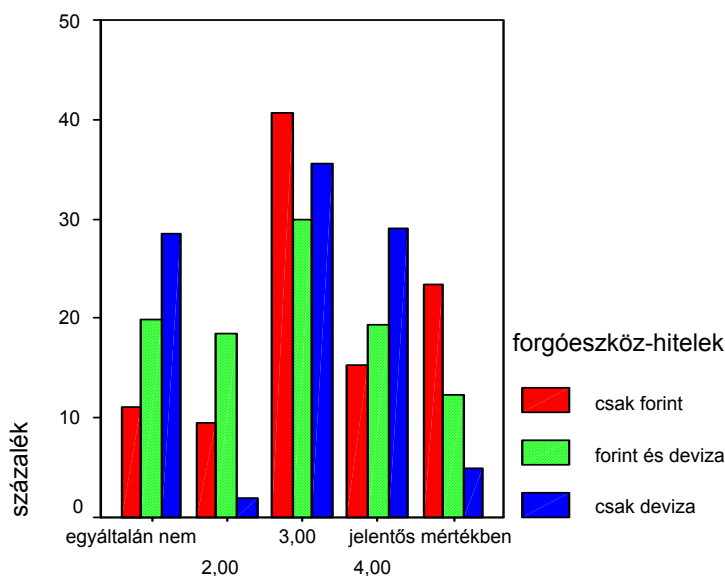

Forrás: MKIK GVI

A jegybanki alapkamat szintjének a hitelfelvételre gyakorolt hatását erősebbnek ítélik azon cégek, amelyeknek csak forint hitele van, mint azok amelyek deviza alapú hitelekkel is rendelkeznek. Érthető módon legkevésbé erősnek a csak deviza hitellel rendelkezők tartották ezt a hatást (lásd 19. ábrát). De látni kell, hogy e csoportban is a cégek közel 30%-a adott 4-es osztályzatot, ami arra utal, hogy e cégek éppen a magas forint hitelkamat szintek miatt folyamodtak deviza alapú hitel felvételéhez.

Ha közelebbről megnézzük az előbbi eredményeket és a rövid- és hosszú lejáratú hitellel való rendelkezést külön-külön vesszük figyelembe, akkor árnyaltabb eredményt kapunk. Egyrészt a forgóeszköz hitellel rendelkező és nem rendelkező cégek véleménye közötti eltérés számottevő: *erősebbnek érzik a jegybanki alapkamat hatását azok a vállalatok, amelyeknek van forgóeszköz hitele (3,1 pont), mint azok, amelyeknek nincs (2,8 pont)*, míg a hosszú lejáratú hitel léte szerint nincs ebben semmi különbség. A hosszú lejáratú hitel felvételére ezek szerint nincs hatással az alapkamat szintje, míg a rövid lejáratú hitelek piacán való megjelenésre és hitel felvételére kimutatható egy ilyen hatás.

19. ábra: A jegybanki alapkamat hatása a vállalati hitelfelvételre a vállalatvezetői vélemények alapján a felvett hitelek típusai szerint

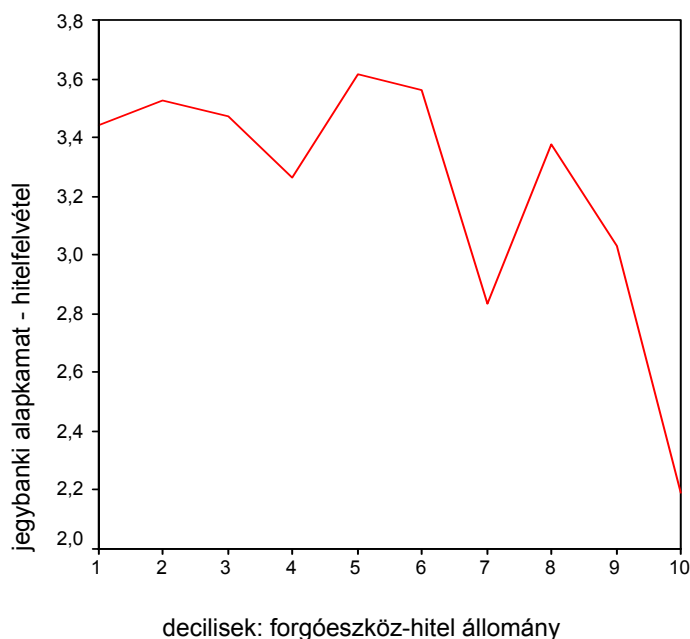
Jegybanki alapkamat - hitelfelvétel

Forrás: MKIK GVI

Érdeemes ezért a következőkben csak azokat a cégeket figyelembe venni, amelyek rendelkeznek forgóeszköz hitelekkel (lásd a 2. mellékletben közölt számításokat). A várakozásoknak megfelelően a csak forint alapú forgóeszköz-hittel rendelkező cégeket inkább érinti a jegybanki alapkamat magas szintje, mint a deviza hitellel is, vagy csak kizárólag deviza hitellel rendelkezőket. Az, hogy az utóbbiakat sem hagyja ez a hatás érintetlenül, arra hívja fel a figyelmet, hogy több cég éppen a jegybanki alapkamat magas szintje miatt döntött a deviza alapú hitelek felvétele mellett.

A forintban felvett forgóeszköz-hitelek állományának nagysága szignifikáns összefüggésben van a vállalatok kamatszinttel kapcsolatos véleményével: *minél nagyobb a vállalat forgóeszköz-hitelállománya forintban, annál kevésbé befolyásolja a jegybanki alapkamat mértéke a további hitelfelvételt* (lásd a 20. ábrát). 10 millió forint alatti hitelállománnyal rendelkező cégek válaszai alapján átlagosan 3,48 pontot, a 200 millió feletti hitelállománnyal rendelkezőknél pedig 2,88 pontot kapunk. Ez egyben azt is jelenti, hogy minél magasabb kamatszinten tudott a cég forgóeszköz-hitelhez jutni, annál inkább érzékeli a magas jegybanki alapkamat hitelfelvételt korlátozó hatását.

20. ábra: A jegybanki alapkamat hatása a vállalat hitelfelvételi lehetőségeire a vállalatvezetői vélemények alapján a forgóeszköz-hitel állomány nagysága szerint

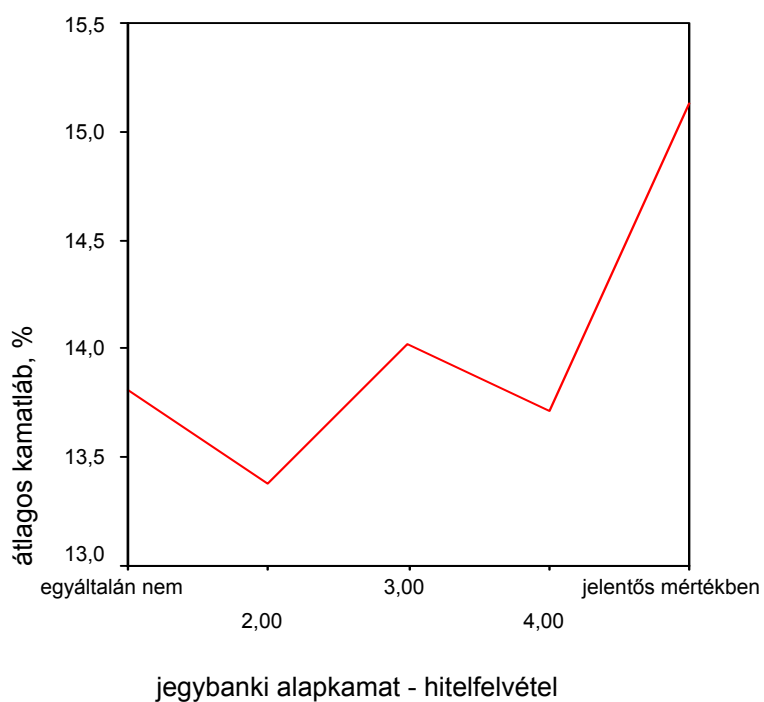

Forrás: MKIK GVI

Ha a várható beruházási aktivitás mellett a tulajdonosi szerkezetet és a forgóeszköz-hitelállomány nagyságát is figyelembe vesszük a jegybanki alapkamat hatására adott vállalati vélemények elemzésénél, akkor az eredmények arra utalnak, hogy *létezik egy olyan, a vállalatok beruházási aktivitását fékező erő, amely összefüggésbe hozható a jegybanki alapkamat magas szintjével.* A hitelállomány nagyságának negatív hatása ekkor is megfigyelhető. Emellett pedig két tényezőről kell szólni: egyrészt a részben, vagy egészében külföldi tulajdonban lévő cégeket kevésbé befolyásolja a jegybanki kamat szintje, mint a tisztán magyar tulajdonban lévőköt, másrészt pedig a várhatóan nem beruházó, vagy beruházásaik volumenét csökkenteni szándékozó cégek erőteljesebb hatásról számoltak be, mint a beruházásaikat növelők. A fenti összefüggések statisztikailag mind szignifikánsnak bizonyultak.

Ezek az összefüggések akkor is fennállnak, ha a forgóeszköz hitelállomány nagysága helyett a cégnagyságot szerepeltetjük az elemzésben. Az eredmények szerint tehát, hogy a magas jegybanki alapkamat érzékelt hatásának erősödésével csökken a hitellel rendelkező cégek jövőben várható beruházási aktivitása.

21. ábra: A hosszú lejáratú hitelek átlagos kamatlábának nagysága a jegybanki alapkamat hatásának megítélése szerint

Forrás: MKIK GVI

Néhány következmény

Az elemzés eredményei alapján az állapítható meg, hogy a jegybanki alapkamat szintje három úton gyakorol hatást a vállalatok hitelfelvételi és beruházási döntéseire: egyrészt a forgóeszköz hitelezése van hatással, azt fogja vissza, míg a hosszú lejáratú hitelek felvételére vonatkozó döntést nem érinti, másrészt eltolja a cégek hitelkeresletét a deviza alapú hitelek felé, és harmadrészt, a hitellel rendelkező cégek körében csökkenti a hitelkeresletet és a várható beruházási aktivitást. A hitelfelvételre gyakorolt utóbbi hatása annál inkább érvényesül, minél kisebb a vállalat hitelállománya, illetve minél kisebb a vállalat maga. Továbbá, leginkább a magyar tulajdonban lévő vállalkozások forgóeszköz-hitelfelvételére van hatással, ezt fogja vissza.

Azaz a jegybanki alapkamat szintje nem egyforma mértékben gyakorol hatást a vállalatok hitelkeresletére és ezen keresztül üzleti döntéseire. A hitelkamatokon keresztül leginkább a már hitellel rendelkező, jellemzően magyar tulajdonban lévő, kisebb cégek forgóeszköz hitelfelvételét korlátozza. Emellett csökkenti a hosszú lejáratú hitellel rendelkező cégek beruházási aktivitását, annál inkább, minél kisebbek ezek a cégek.

Tudjuk, hogy a jegybanki alapkamat szintjének növekedése a hitelkamatok ragadóssága miatt nem azonnal okoz változást a hitelkamatokban, de az utóbbiak három hónapon belül szinte teljes mértékben követik az előbbit. A növekvő kamatszint pedig eltérően érinti a vállalkozások egyes csoportjainak a kereslethez való rövid távú alkalmazkodását és beruházási döntéseit, végső soron fejlődési lehetőségeit. Ezeket a nem szándékolt hatásokat a monetáris politika nem tudja semlegesíteni – de ez nem is lehet célja. Ilyen irányú lépéseket csak egy átgondolt, a monetáris politikával összhangban lévő adózási, vagy támogatási politika tehet.

Mellékletek

M1. A jegybanki alapkamat alakulása

M1.1. A jegybanki alapkamat alakulása Magyarországon 2003 január 16 – 2004 október 19, %

	%
2004. Augusztus 14-től október 19-ig	11,00
2004. Május 4-től	11,50
2004. Április 6-tól	12,00
2004. Március 23-tól	12,25
2003. November 28-tól	12,50
2003. Június 19-től	9,50
2003. Június 11-től	11,00
2003. Január 17-től	6,50
2003. Január 16-tól	7,50

Forrás: MNB, www.mnb.hu

M2. A jegybanki alapkamat hatásának becslése

M2.1.: A jegybanki alapkamat hatásának érzékelése (a cég rendelkezik forgóeszköz hitellel [FH=1]), rendezett logit modell

		Parameter Estimates					95% Confidence Interval	
		Estimate	Std. Error	Wald	df	Sig.	Lower Bound	Upper Bound
Threshold	[JBAL_H = 1,00]	-1,801	,415	18,813	1	,000	-2,614	-,987
	[JBAL_H = 2,00]	-,742	,391	3,597	1	,058	-1,508	2,483E-02
	[JBAL_H = 3,00]	1,331	,397	11,250	1	,001	,553	2,108
	[JBAL_H = 4,00]	2,367	,412	32,990	1	,000	1,559	3,175
Location	AL_FHF	-6,814E-07	,000	21,449	1	,000	-9,697E-07	-3,930E-07
	[KLFOX=,00]	,585	,354	2,736	1	,098	-,108	1,279
	[KLFOX=1,00]	1,310	,485	7,286	1	,007	,359	2,262
	[KLFOX=2,00]	,480	,508	,893	1	,345	-,515	1,475
	[KLFOX=3,00]	0 ^a	,	,	0	,	,	,
	[BSVX=-1,00]	1,307	,434	9,071	1	,003	,456	2,157
	[BSVX=-,33]	,625	,301	4,311	1	,038	3,506E-02	1,216
	[BSVX=,33]	,345	,260	1,759	1	,185	-,165	,855
[BSVX=1,00]	0 ^a	,	,	0	,	,	,	

Link function: Logit.

a. This parameter is set to zero because it is redundant.

JBAL_H: A jegybanki alapkamat hatása a cég hitelfelvételi lehetőségeire:
 1 – egyáltalán nincs hatása
 ...
 5 – jelentős hatása van

AL_FHF: a cég forgóeszköz hiteleinek állománya (mFt)

KLFOX: A külföldi tulajdon aránya a cég jegyzett tőkéjében
 0 – nincs külföldi tőke
 1 – x-50 %
 2 – 51-90 %
 3 – 91-x %

BSVX: A cég várható beruházási aktivitása a következő fél évben
 -1 – nem fog beruházni
 -0,33 – beruházások volumene csökkenni fog
 0,33 – beruházások volumene nem változik
 1 – beruházások volumene növekedni fog

Case Processing Summary

		N	Marginal Percentage
JBAL_H	1,00 egyáltalán nem	41,47	12,1%
	2,00	41,48	12,1%
	3,00	137,60	40,3%
	4,00	61,80	18,1%
	5,00 jelentős mértékben	59,39	17,4%
KLFOX	,00	247,57	72,4%
	1,00	32,34	9,5%
	2,00	29,48	8,6%
	3,00	32,34	9,5%
BSVX	-1,00 nincs	22,66	6,6%
	-,33 csökkeni fog	66,85	19,6%
	,33 nem változik	137,98	40,4%
	1,00 növekedni fog	114,25	33,4%
Valid		341,74	100,0%
Missing		339,08	
Total		680,82	

Model Fitting Information

Model	-2 Log Likelihood	Chi-Square	df	Sig.
Intercept Only	971,800			
Final	889,303	82,498	7	,000

Link function: Logit.

Goodness-of-Fit

	Chi-Square	df	Sig.
Pearson	1170,205	569	,000
Deviance	836,282	569	,000

Link function: Logit.

M2.2.: A jegybanki alapkamat hatásának érzékelése (a cég rendelkezik forint alapú hosszú lejáratú hitellel [AL_HHF > 0]), rendezett logit modell

Parameter Estimates								
						95% Confidence Interval		
		Estimate	Std. Error	Wald	df	Sig.	Lower Bound	Upper Bound
Threshold	[JBAL_H = 1,00]	-3,376	,681	24,556	1	,000	-4,712	-2,041
	[JBAL_H = 2,00]	-2,778	,673	17,025	1	,000	-4,098	-1,459
	[JBAL_H = 3,00]	-,989	,656	2,273	1	,132	-2,274	,297
	[JBAL_H = 4,00]	1,986E-02	,655	,001	1	,976	-1,264	1,304
Location	NAL_HHF	-8,858E-02	,045	3,799	1	,051	-,178	4,887E-04
	NQ041	-,204	,047	18,521	1	,000	-,297	-,111
	[KLFOX=,00]	3,249E-02	,572	,003	1	,955	-1,089	1,154
	[KLFOX=1,00]	,801	,691	1,344	1	,246	-,554	2,157
	[KLFOX=2,00]	,130	,683	,036	1	,849	-1,210	1,469
	[KLFOX=3,00]	0 ^a	,	,	0	,	,	,

Link function: Logit.

a. This parameter is set to zero because it is redundant.

JBAL_H: A jegybanki alapkamat hatása a cég hitelfelvételi lehetőségeire:
1 – egyáltalán nincs hatása

...

5 – jelentős hatása van

NAL_HHF: a cég hosszú lejáratú hitelei-állományának decilisei

NQ041: a cég nettó árbevételének decilisei

KLFOX: A külföldi tulajdon aránya a cég jegyzett tőkéjében

0 – nincs külföldi tőke

1 – x-50 %

2 – 51-90 %

3 – 91-x %

Case Processing Summary

			N	Marginal Percentage
JBAL_H	1,00	egyáltalán nem	51,90	17,2%
	2,00		28,46	9,4%
	3,00		118,26	39,2%
	4,00		52,89	17,5%
	5,00	jelentős mértékben	50,43	16,7%
KLFOX	,00		242,98	80,5%
	1,00		21,04	7,0%
	2,00		25,90	8,6%
	3,00		12,01	4,0%
Valid			301,93	100,0%
Missing			96,23	
Total			398,16	

Model Fitting Information

Model	-2 Log Likelihood	Chi-Square	df	Sig.
Intercept Only	730,585			
Final	697,324	33,261	5	,000

Link function: Logit.

Goodness-of-Fit

	Chi-Square	df	Sig.
Pearson	762,771	259	,000
Deviance	620,416	259	,000

Link function: Logit.

M2.3.: A jegybanki alapkamat hatása a várható beruházási aktivitásra (a cég rendelkezik rövid, vagy hosszú lejáratú hitellel és beruház), rendezett logit modell

Parameter Estimates

		Estimate	Std. Error	Wald	df	Sig.	95% Confidence Interval	
							Lower Bound	Upper Bound
Threshold	[BSVY = -1,00]	-2,413	,378	40,760	1	,000	-3,153	-1,672
	[BSVY = ,00]	-,831	,365	5,189	1	,023	-1,546	-,116
Location	NQ041	-,170	,035	24,206	1	,000	-,238	-,103
	[KLFOX=-,00]	-,296	,239	1,535	1	,215	-,765	,172
	[KLFOX=1,00]	,726	,342	4,490	1	,034	5,446E-02	1,397
	[KLFOX=2,00]	,389	,372	1,093	1	,296	-,340	1,119
	[KLFOX=3,00]	0 ^a	,	,	0	,	,	,
	[JBAL_H=1,00]	1,271	,276	21,192	1	,000	,730	1,813
	[JBAL_H=2,00]	-,708	,353	4,033	1	,045	-1,399	-1,703E-02
	[JBAL_H=3,00]	-,434	,235	3,395	1	,065	-,895	2,766E-02
[JBAL_H=4,00]	5,465E-02	,274	,040	1	,842	-,483	,592	
[JBAL_H=5,00]	0 ^a	,	,	0	,	,	,	

Link function: Logit.

a. This parameter is set to zero because it is redundant.

BSVY: A cég várható beruházási aktivitása a következő fél évben
 -1 – beruházások volumene csökkenni fog
 0 – beruházások volumene nem változik
 1 – beruházások volumene növekedni fog

NQ041: a cég nettó árbevételének decilisei

KLFOX: A külföldi tulajdon aránya a cég jegyzett tőkéjében
 0 – nincs külföldi tőke
 1 – x-50 %
 2 – 51-90 %
 3 – 91-x %

JBAL_H: A jegybanki alapkamat hatása a cég hitelfelvételi lehetőségeire:
 1 – egyáltalán nincs hatása
 ...
 5 – jelentős hatása van

Case Processing Summary

		N	Marginal Percentage
BSVY	-1,00 csökkeni fog	144,42	24,6%
	,00 nem változik	191,21	32,5%
	1,00 növekedni fog	252,02	42,9%
KLFOX	,00	396,45	67,5%
	1,00	57,09	9,7%
	2,00	40,29	6,9%
	3,00	93,82	16,0%
JBAL_H	1,00 egyáltalán nem	133,04	22,6%
	2,00	46,76	8,0%
	3,00	213,72	36,4%
	4,00	99,81	17,0%
	5,00 jelentős mértékben	94,32	16,0%
Valid		587,65	100,0%
Missing		283,32	
Total		870,96	

Model Fitting Information

Model	-2 Log Likelihood	Chi-Square	df	Sig.
Intercept Only	782,691			
Final	695,091	87,600	8	,000

Link function: Logit.

Goodness-of-Fit

	Chi-Square	df	Sig.
Pearson	551,445	140	,000
Deviance	570,377	140	,000

Link function: Logit.

M3. Az adatfelvétel kérdőíve

MKIK GVI

KONJUNKTÚRA FELMÉRÉS – 2004. április

e-mail: gvi@gvi.hu
Internet: www.gvi.hu

A VÁLASZADÁS ÖNKÉNTES! A KÉRDŐÍV KITÖLTHETŐ A MEGYEI KAMARÁK HONLAPJÁN VAGY A
www.gvi.hu -n

X1. TEÁOR: (4 jegyű) Megye

Vállalkozás neve:

Irányítószám: Település neve:

Utca: házszám:

Az Ön neve:

Telefon, körzetszám: telefonszám: E-mail:

Válaszát a kódszám beírásával jelölje! Ha az adott kérdés az Ön cégére nem vonatkozik a kódkockát hagyja üresen.

X2. A vállalkozás tagja-e a Kereskedelmi és Iparkamarának? 1 – igen 2 – nem

X3. Gazdálkodási forma: 1 – egyéni vállalkozás 2 – Bt 3 – Kft 4 – Rt
5 – szövetkezet 6 – Egyéb

X4. Külföldi tulajdoni hányad: %

X5. A foglalkoztatottak állományi létszáma: fő

X6. A cég nettó árbevétele hozzávetőleg 2003-ban, millió forintban : mFt

A1. A cég jelenlegi üzleti helyzete: 1 – jó 2 – kielégítő 3 – rossz

A2. Az értékesítés volumene az elmúlt 6 hónapban az előző év azonos időszakához viszonyítva:

A2.1 összesen: 1 – nőtt 2 – azonos maradt 3 – csökkent

A2.2 belföldön: 1 – nőtt 2 – azonos maradt 3 – csökkent 4 – nem volt

A2.3 külföldön: 1 – nőtt 2 – azonos maradt 3 – csökkent 4 – nem volt

A3. Az export részaránya az értékesítésben 2003-ban: %

FIGYELEM! Az építőiparban exportnak számít a külföldi munkavégzés, az idegenforgalomban külföldi beutazó vendégek fogadása!

A4. A cég üzleti tevékenységét az elmúlt 6 hónapban különösen a következők akadályozták:

(Három válasz adható)

- 1 – kapacitás hiány   2 – tőke/pénzhiány   3 – munkaerő/szakember-hiány
4 – kereslet hiány   5 – anyaghiány   6 – külpiazi értékesítési problémák
7 – Egyéb, éspedig:.....

A5. A kapacitás-kihasználtság mértéke jelenleg körülbelül:

 %

A5.1 A kapacitás-kihasználtság az elmúlt 6 hónapban:

- 1 – nőtt   2 – azonos maradt   3 – csökkent

A6. A vállalkozás jövedelmezősége jelenleg: 1 – jó   2 – kielégítő   3 – rossz

A7. A beruházások volumene az elmúlt 6 hónapban az előző év azonos időszakához képest:

- 1 – nőtt   2 – nem változott   3 – csökkent   4 – nem volt

A8. Az Önök cégénél idén átlagosan hány százalékkal emelkednek a bruttó bérek?

 %

B1. A cég üzleti helyzete a következő 6 hónapban az előző év azonos időszakához képest:

- 1 – javul   2 – nem változik   3 – romlik

B2. Az értékesítés volumene a következő 6 hónapban az előző év azonos időszakához képest:

- 1 – nőni fog   2 – nem változik   3 – csökkenni fog

B3. A cégnél a foglalkoztatottak létszáma a következő 6 hónapban az előző év azonos időszakához képest:

- 1 – növekszik   2 – nem változik   3 – csökken

B4. Az értékesítési árak belföldön a következő 6 hónapban várhatóan:

- 1 – az inflációnál jobban nőnek,   2 – az inflációval azonos mértékben nőnek,
3 – az inflációnál kevésbé nőnek,   4 – nem változnak,   5 – csökkennek

B5. Az értékesítési árak külföldön a következő 6 hónapban várhatóan:

- 1 – növekednek   2 – nem változnak   3 – csökkennek

B6. A megrendelések volumene a következő 6 hónapban várhatóan...

- B6.1. összesen: 1 – nő   2 – azonos lesz   3 – csökken   4 – nincs

- B6.2. belföldön: 1 – nő   2 – azonos lesz   3 – csökken   4 – nincs

- B6.3. külföldön: 1 – nő   2 – azonos lesz   3 – csökken   4 – nincs

B7. A cégnél a beruházások volumene a következő 6 hónapban az előző év azonos időszakához képest várhatóan: 1 – nő   2 – változatlan marad   3 – csökken   4 – nem lesz

EZEN BELÜL:

- B7.1. Gépberuházás: 1 – nő   2 – változatlan   3 – csökken   4 – nincs

- B7.2. Építési beruházás: 1 – nő   2 – változatlan   3 – csökken   4 – nincs

B8. A tervezett beruházások fő motivációja:

- 1 – expanzió (kapacitásbővítés, új telephely, stb.)
 2 – korszerűsítés (technológiai újítás, termékszerkezet-váltás, innováció)
 3 – környezetvédelem

B9. A kapacitás-kihasználtság a következő 6 hónapban:

- 1 – nőni fog   2 – azonos marad   3 – csökkenni fog

B10. A vállalkozás jövedelmezősége a következő 6 hónapban:

- 1 – nőni fog   2 – azonos marad   3 – csökkenni fog

C1. Jelenleg van-e a cégének forgóeszköz hitele?   1 – van   2 – nincs

C2. Jelenleg van-e a cégének hosszú lejáratú hitele?   1 – van   2 – nincs

C3. **HA VAN A CÉGÉNEK FORGÓESZKÖZ HITELE, ÉS / VAGY HOSSZÚ LEJÁRATÚ HITELE** akkor írja be az alábbi táblázat megfelelő rovatába, hogy milyen devizában, milyen átlagos kamat mellett törlesztik ezeket a hiteleket, és mekkora ezek állománya az adott valutában?

	FORGÓESZKÖZ HITEL:		HOSSZÚ LEJÁRATÚ HITEL:	
	átlagos kamatláb	állomány nagysága	átlagos kamatláb	állomány nagysága
a. forintban?	%	ezer HUF	%	ezer HUF
b. euroban?	%	ezer EUR	%	ezer EUR
c. egyéb deviza, éspedig:.....	%	ezer.....	%	ezer....

C4. Véleménye szerint a 12,25%-os jegybanki alapkamat mennyire befolyásolja az Ön cégének rövid és hosszúlejáratú hitelfelvételi lehetőségeit? Osztályozzon az iskolai osztályzathoz hasonlóan: az 1-es jelentse, hogy egyáltalán nem befolyásolja, az 5-ös pedig, hogy ez jelentősen befolyásolja a cég hitelfelvételi lehetőségeit. Természetesen a közbülső osztályzatokat is használhatja!

C5. A kérdőívet hogyan töltötte ki?   1 – nyomtatott formában (fax, posta)   2 – e-mailen töltötte ki

Köszönjük, hogy kitöltötte kérdőívünket!

A kitöltött kérdőívet csatolva küldje vissza a megyei kereskedelmi és iparkamarához

.....részére !

Válaszait bizalmasan kezeljük. Csak összesítve, statisztikai módszerekkel dolgozzuk fel! Segítségét azzal is szeretnénk megköszönni, hogy május 18-ig megküldjük Önnek a felmérés országos értékelésének rövid összefoglalóját.

Az MKIK GVI Kutatási Füzetek eddig megjelent számai:

2003/1: Palócz Éva – Tóth István János: A 2002. évi bérnövekedés okai. Elemzés a statisztikai adatok és egy vállalati felmérés tükrében, MKIK GVI, Budapest, 2003. május, 60. old.

2003/2: Tóth István János – Szabó Andrea: A forint árfolyam erősödésének hatása az exportáló vállalatok üzleti helyzetére 2002-2003-ban

2003/3: Tóth István János (szerk.) Észak-Magyarország gazdasági helyzete 1990-2001

2004/1: Tóth István János – Tóth Ágnes: Versenyképességet meghatározó tényezők a feldolgozóiparban

2004/2: Kollár Tamás: Info-kommunikációs technológiák a vállalati szektorban

Az MKIK GVI Vállalati Konjunktúra Vizsgálatok eddig megjelent számai:

2002/2: Bizonytalanság és borúlátó várakozások, MKIK GVI, 2002, december, 77. old.

2003/1: Fordulópont? Növekvő bizonytalanság és romló üzleti helyzet, MKIK GVI, 2003, május, 72. old.

2003/2: Fordulóponton a magyar cégek várakozásai, MKIK GVI, 2003. december, 70. old.

2004/1: Kismértékben javuló kilátások, MKIK GVI, 2004. május, 77. old.

A fenti kiadványok megrendelhetők Krizsánné Juhász Rita kutatásszervezőnél. Tel: 235-0584; e-mail: gvi@gvi.hu, illetve letölthetők az intézet honlapjáról: www.gvi.hu.